

1. Inbreng verkiezingsprogramma's

1. Wat is het?

In het begin van de verkiezingsperiode, ongeveer een jaar voor de verkiezingen, beginnen de politieke partijen met het opstellen van een verkiezingsprogramma. Vaak stelt de partij een commissie in om het verkiezingsprogramma te gaan schrijven. Deze commissie bestaat uit partijleden en een voorzitter, ook een partijlid. Dit geldt niet voor iedere partij in elke gemeente. Soms maakt de fractievoorzitter of een ander lid van de partij met een scherpe pen zich een avondje kwaad om een programma te schrijven. Soms worden er een aantal lokale voorbeelden toegevoegd aan het standaard verkiezingsprogramma dat de landelijke partijbesturen aanleveren.

Zo'n verkiezingsprogramma dient twee doelen. Allereerst, informeert de partij de kiezer over de prioriteiten van de aankomende periode. Dit stelt de kiezer in staat om een geïnformeerde keuze te maken in het stembokje. Ten tweede, mocht de partij in de coalitie terechtkomen, dan dient het verkiezingsprogramma als basis voor de onderhandelingen van het coalitieakkoord.

Voor jou als lobbyist is dit het eerste moment om invloed uit te oefenen op hoe het beleid eruit gaat zien de aankomende 4 jaar. Lukt het je om jouw speerpunten in de verkiezingsprogramma's van een of een aantal partijen te krijgen? Dan heb je een aanknopingspunt bij de partij de aankomende 4 jaar. Ook is de kans groter dat het uiteindelijk in het coalitieakkoord terechtkomt en dus onderdeel van het beleid wordt de aankomende vier jaar.

Hoe doe je dit? Je kunt bijvoorbeeld een brief sturen naar de programmacommissies van de partijen die de verkiezingsprogramma's gaan sturen. Daarnaast kun je meer informatie meesturen, bijvoorbeeld een pamflet, brochure, factsheet, rapport, nieuwsartikelen, blogs of noem maar op.

2. In welke fase?

Start verkiezingstijd.

3. Stappenplan - Hoe doe je het?

1. Formuleer jouw basisstrategie en kernboodschappen: wat wil je de aankomende 4 jaar bereiken en hoe?
2. Denk na over prioritering: Welke gemeenten en welke partijen in de gemeente moet je beïnvloeden om jouw basisstrategie te realiseren?
3. Breng het proces en de contactgegevens van de relevante partijen in kaart: Wanneer willen ze het verkiezingsprogramma publiceren? Wanneer wordt het vastgesteld door de leden? Wie gaat het verkiezingsprogramma schrijven? Hoe kun je hen bereiken?
4. Contactgegevens uitzoeken. Maak een lijst met mensen om de brief mee te delen en zoek de contactgegevens (emailadressen) op. Contactgegevens van de programmacommissie zijn vaak op de website te vinden of in een nieuwsbrief aan leden. Hebben ze deze niet of kun je die niet vinden? Mail dan de fractievoorzitter. De contactgegevens zijn op de website van de lokale partij of via de website van de gemeente te vinden. In het uiterste geval kun je ook de griffie van de gemeenteraad vragen of zij de brief voor je willen verspreiden onder de partijen. De contactgegevens van de griffie vind je op de website van de gemeente.
5. Bedenk welke argumenten ter ondersteuning van jouw voorstellen het beste passen bij de verschillende partijen. Kijk bijvoorbeeld naar de inzet van deze partijen de afgelopen jaren. Wat waren hun speerpunten? Wat vinden ze belangrijk?
6. Schrijf de brief en pas deze dan per partij aan met de juiste formulering en argumenten. Biedt aan om jouw brief in een persoonlijk gesprek toe te lichten.
7. Denk na over de vorm en aanvullende informatie: welke cijfers, voorbeelden en best practices kun je delen? Zou het helpen om een pamflet, brochure of factsheet bij te voegen?
8. Denk na over hoe je de brief kracht bij kunt zetten: vraag je andere bondgenoten om de brief ook te delen? Deel je de brief ook met de media of op je website? Zet je verhaal kracht bij door ook in de media aandacht te vragen voor de punten uit je brief. Je kunt een opiniestuk schrijven of een evenement organiseren dat aandacht trekt.
9. Verstuur de brief en wacht het antwoord van de partijen af. Heb je na 2-3 weken nog geen reactie ontvangen? Neem dan gerust opnieuw contact op om te vragen of ze met jouw inbreng uit de voeten kunnen.
10. Ben je of ken je een lid van de partij? Dan kun je tijdens de Algemene Ledenvergadering ook invloed uitoefenen op het verkiezingsprogramma. Bijvoorbeeld door een amendement in te dienen.

4. Tips

1. **Maak de brief persoonlijk:** zorg dat deze gericht is aan de voorzitter van de commissie (of diegene die erover gaat) en pas de formulering en de argumenten aan op de prioriteiten van de partij.
2. **Maak de brief knip- en plakbaar:** Het zijn vaak vrijwilligers die de verkiezingsprogramma's schrijven, dus ze hebben niet veel tijd. Hoe makkelijker je het maakt voor hen om stukken uit jouw brief te knippen en plakken in het programma, hoe groter de kans dat dit gebeurt. Dit betekent dat je je brief schrijft vanuit het perspectief van de partij. Een aanbeveling heeft dan de volgende opbouw: 1. Aanleiding/motivatie 2. Wat moet er veranderen in het beleid 3. Hoe. Zie onderstaand/de link voor een voorbeeld.
3. **Denk na over de middelen:** Voor niets komt de zon op, dus waarschijnlijk kost jouw voorstel de gemeente geld. Denk daarom alvast na over hoe jouw voorstel in de toekomstige begroting past. Wat gaat het de gemeente kosten? En waar kunnen ze de dekking vinden?
4. **Beperkte capaciteit?** Stuur dan alleen een brief naar de huidige coalitiepartijen en de grootste oppositiepartij. Grote kans dat deze partijen opnieuw in de coalitie belanden.

5. Hoe schrijf je een goede lobbybrief?

Veel lobby kansen beginnen met een goed verhaal. Bijvoorbeeld in een mail aan een volksvertegenwoordiger of bestuurder. Een goede lobbybrief is niet te lang (het liefst maar 1 A4'tje) en bestaat uit de volgende onderdelen:

- **Onderwerp:** Het onderwerp moet in een oogopslag duidelijk maken waar de brief over gaat.
- **Inleiding:** De inleiding vertelt in 1 à 2 alinea's waar je brief over gaat. Je vertelt vooral duidelijk wat je van de lezer verwacht.
- **Inhoud:** Hier is ruimte voor iets meer verdieping. Je deelt informatie over het probleem en onderbouwt waarom het belangrijk is dat er iets gebeurt en wat er zou moeten gebeuren als je daar al ideeën over hebt.
- **Jezelf voorstellen:** In de inleiding heb je kort gezegd wie je bent. In deze alinea geef je pas meer informatie over de groep waarmee je lobbyt en waar je voor staat. Ook kun je linken naar een web- of social media pagina voor meer informatie.
 - Deze toelichting geef je pas aan het einde van je mail. Dat heeft een reden. Volksvertegenwoordigers en bestuurders krijgen tientallen mails, dus je wil

dat ze snel kunnen zien wat ze moeten doen en waar de brief over gaat, zodat ze hem helemaal lezen.

- Afsluiting: In deze alinea herhaal je de vraag voor de lezer. Bijvoorbeeld een verzoek om informatie op te nemen in een verkiezingsprogramma, of een verzoek om een afspraak in te plannen. Doe dit zo duidelijk en concreet mogelijk.
- Einde: Sluit af met je naam en contactgegevens.

6. Voorbeeld

Milieudefensie vraagt om ambitieus klimaatbeleid waar mensen van profiteren

Milieudefensie is een vereniging met als missie het realiseren van klimaatrechtvaardigheid. In 2021 stuurden zij, met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen, een brief aan lokale politieke partijen met ideeën en adviezen voor een duurzame en groene gemeente. De brief had een duidelijke boodschap: 'We zitten middenin een klimaatcrisis en gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van klimaatbeleid. Daarmee zijn gemeenten bepalend voor het slagen van het klimaatbeleid'.

Deze brief is een goed voorbeeld vanwege de timing en de inhoud van de brief. Milieudefensie verstuurde de brief in de zomer van 2021. Ruim op tijd voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022. Maar ook ruim op tijd voor de Algemene Ledenvergaderingen van de lokale politieke partijen die in september 2021 plaatsvonden. Daarnaast bood Milieudefensie in de brief een duidelijk handelingsperspectief voor de politieke partijen. Als de politieke partijen na het lezen van de brief interesse hadden om actie te ondernemen op het gebied van klimaat, stonden er een flink aantal aanbevelingen in de brief over hoe zij dat kunnen doen. Tot slot maakte Milieudefensie de urgentie van het probleem duidelijk: in de inleiding staat aangegeven waarom partijen nu actie moeten ondernemen.

Meer weten? Zie <https://milieudefensie.nl/actueel/input-milieudefensie-voor-verkiezingsprogramma.pdf>

6. Beoordeling

Beoordelingskader:

★ : Geen tot weinig

★ ★ : Weinig

★ ★ ★ : Voldoende

★ ★ ★ ★ : Zeer voldoende

★ ★ ★ ★ ★ : Fantastisch

Zichtbaarheid <i>In hoeverre is de actie geschikt om de partijen meer zichtbaarheid te bieden tegenover de kiezer?</i>	★
Verbetering netwerk <i>In hoeverre is de actie geschikt om jouw relatie met de partijen te verbeteren?</i>	★ ★ ★
Inhoudelijke voortgang <i>In hoeverre is de actie geschikt om inhoudelijke voortgang te boeken op de voor jou relevante beleidsonderwerpen?</i>	★ ★ ★ ★ ★
Betrekken achterban <i>In hoeverre is de actie geschikt om jouw achterban te betrekken?</i>	★ ★
Moeilijkheidsgraad <i>Hoe ingewikkeld is het om de actie uit te voeren? Kost het veel tijd, geld en/of capaciteit?</i>	★ ★
Geschikt voor 2 in 1 <i>In hoeverre kun je deze actie ook inzetten bij eventuele Tweede Kamerverkiezingen?</i>	★ ★ ★ ★

7. Alliantie Schooltuinen model brief

Gebruik deze brief als voorbeeld en pas aan naar wens om schooltuinen binnen jouw gemeente op de agenda te zetten.

Aan: [emailadres fractievoorzitter politieke partij]

Betreft: Een vruchtbare bodem voor schooltuinen in [gemeente]

Datum, plaats,

Geachte heer/mevrouw [achternaam fractievoorzitter], beste [voornaam fractievoorzitter],

De gemeenteraadsverkiezingen staan weer voor de deur. Op 18 maart 2026 buigen de inwoners van [gemeente] zich over de zetelverdeling in de gemeenteraad. Wellicht is uw partij al bezig met de voorbereidingen, zoals het schrijven van een verkiezingsprogramma.

Middels deze brief wil [wie?] vragen om het belang van schooltuinen in gemeente [x] op te nemen in uw verkiezingsprogramma. Schooltuinen dienen namelijk een breed scala aan gemeentelijke beleidsdoelen.

- Een schooltuin bevordert het gemeenschapsgevoel door actieve samenwerking tussen vrijwilligers en professionals.
- Kinderen leren over gezond voedsel en waar dit vandaan komt. Daarnaast zijn ze lekker buiten en praktisch bezig. Met de schooltuinles zorgen we voor een gezonde generatie.
- Schooltuinen zorgen voor een groene plek in de gemeente, die voor koelte, wateropslag en biodiversiteit zorgt.

En daarnaast is natuurlijk niets zo lekker als groente uit de eigen moestuin! Steeds meer gemeenten in Nederland gaan daarom aan de slag met een schooltuinprogramma.

Heeft u interesse om een vruchtbare bodem te realiseren voor schooltuinen in [gemeente]? Neem dan contact op met [contactgegevens] voor meer informatie. Ik ga graag met u in gesprek over de mogelijkheden.

Met vriendelijke groet,
[Ondertekening]